

Werk maken van gelijke kansen

Linda van den Bergh

Even voorstellen

Kansenongelijkheid in het onderwijs

Toegenomen ongelijkheid in het onderwijs

Leerlingen met laagopgeleide ouders:

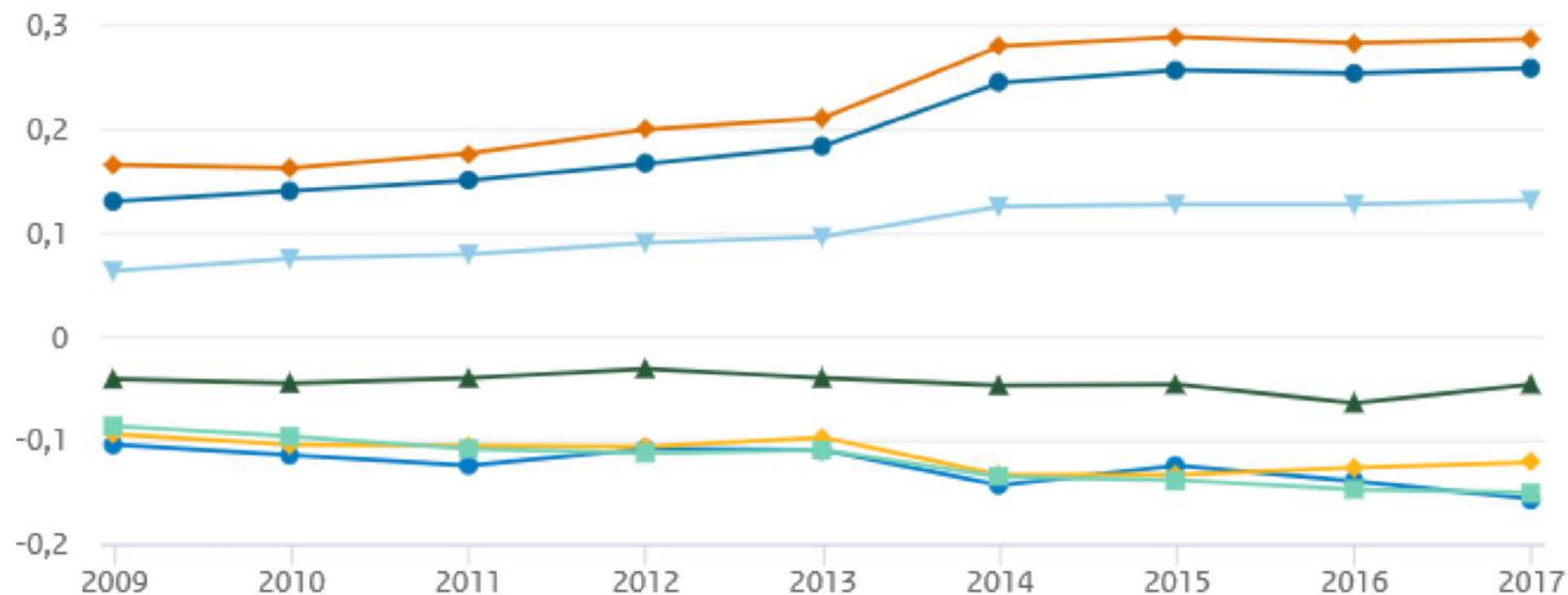
- stromen vaker door naar een lager onderwijsniveau
- stromen in de eerste drie jaar van het voortgezet onderwijs vaker af
- gaan minder vaak naar het hoger onderwijs

Verder:

- Verschillen tussen scholen nemen toe
- Scholen met veel kinderen uit migranten- en laagopgeleide gezinnen worden extra hard getroffen door het lerarentekort

Afwijking adviezen van de eindtoets

Coëfficiënt t.o.v. mbo4-opgeleide ouders

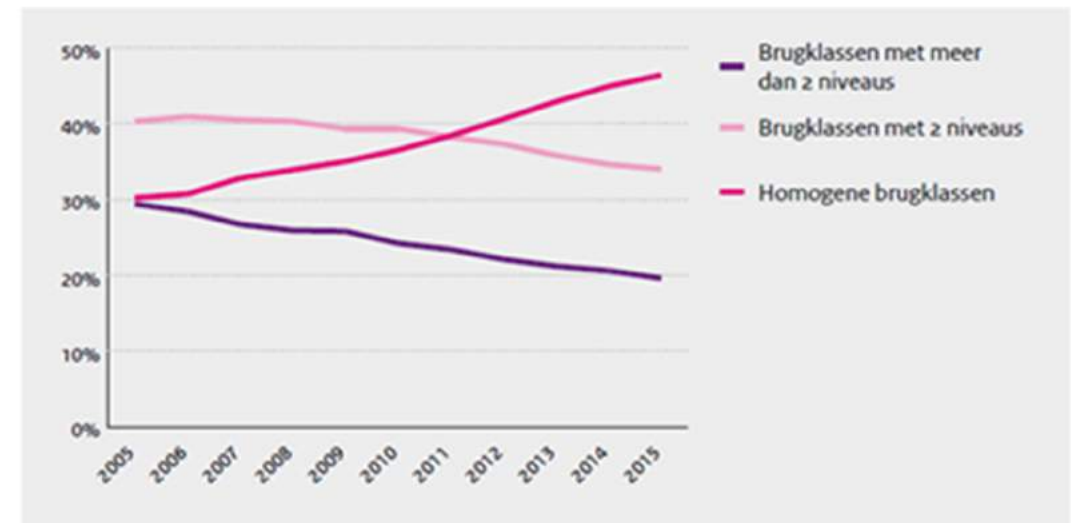

Bron: inspectie van het onderwijs

Oorzaken toenemende ongelijkheid

- Ouders: strategischer gedrag van hoogopgeleide ouders
- Scholen: meer homogene brugklassen
- Onderwijsstelsel: vroege selectie
- Leraren

Figuur 2.2a Percentage leerlingen in homogene brugklassen en bredere brugklassen in de periode 2005-2015
(n 2015=210.798)

Niveaugroepen

- Indeling in niveaus: overgang PO - VO, maar ook eerder.
- Effectieve instructie! Zelfvertrouwen en zelfbeeld?

“De groene groep betekent dat je echt heel slim bent en moeilijke sommen kunt maken. Dan heb je oranje en paars, dat is bijna net zo goed, maar met meer hulp. Geel en rood krijgen makkelijker werk en als je er echt niets van begrijpt zit je in blauw.”

(naar Marks, 2017)

- Leerlingvolgsysteem versus leerlingvangsysteem
(Denessen, 2018)

Evaluatie Passend Onderwijs

Alle kinderen een passende plek!

<https://evaluatiepassendonderwijs.nl/onderzoek/animaties/>

- Doel en doelgroep niet goed afgebakend
- Regulier waar het kan, speciaal waar het moet
- VN Verdrag rechten van personen met een handicap (2016).
Termen passend onderwijs en inclusief onderwijs lopen steeds meer door elkaar.
- Duidelijke reserves bij leraren: waar ligt onze grens?
- Een ontwikkeling naar inclusief onderwijs is nog niet duidelijk zichtbaar.

Steeds inclusiever

- Benodigde ondersteuning en toerusting is op school
- School dichtbij huis
- Onderwijs samen met leerlingen zonder een beperking

Doelgroep= leerlingen met een beperking

Benodigde ondersteuning en toerusting uitgangspunt, niet de medische classificatie.

‘Een kenmerk of aandoening die zodanig is dat deze belemmert deel te nemen aan sociale activiteiten, relaties te ontwikkelen en/of de regie te voeren over het eigen leven’. Structureel of tijdelijk, lichamelijk en/of mentaal

- Landelijke norm voor lichte ondersteuning en toerusting, bekostiging rechtstreeks naar scholen
- Speciaal en regulier dichterbij elkaar

Begrippen

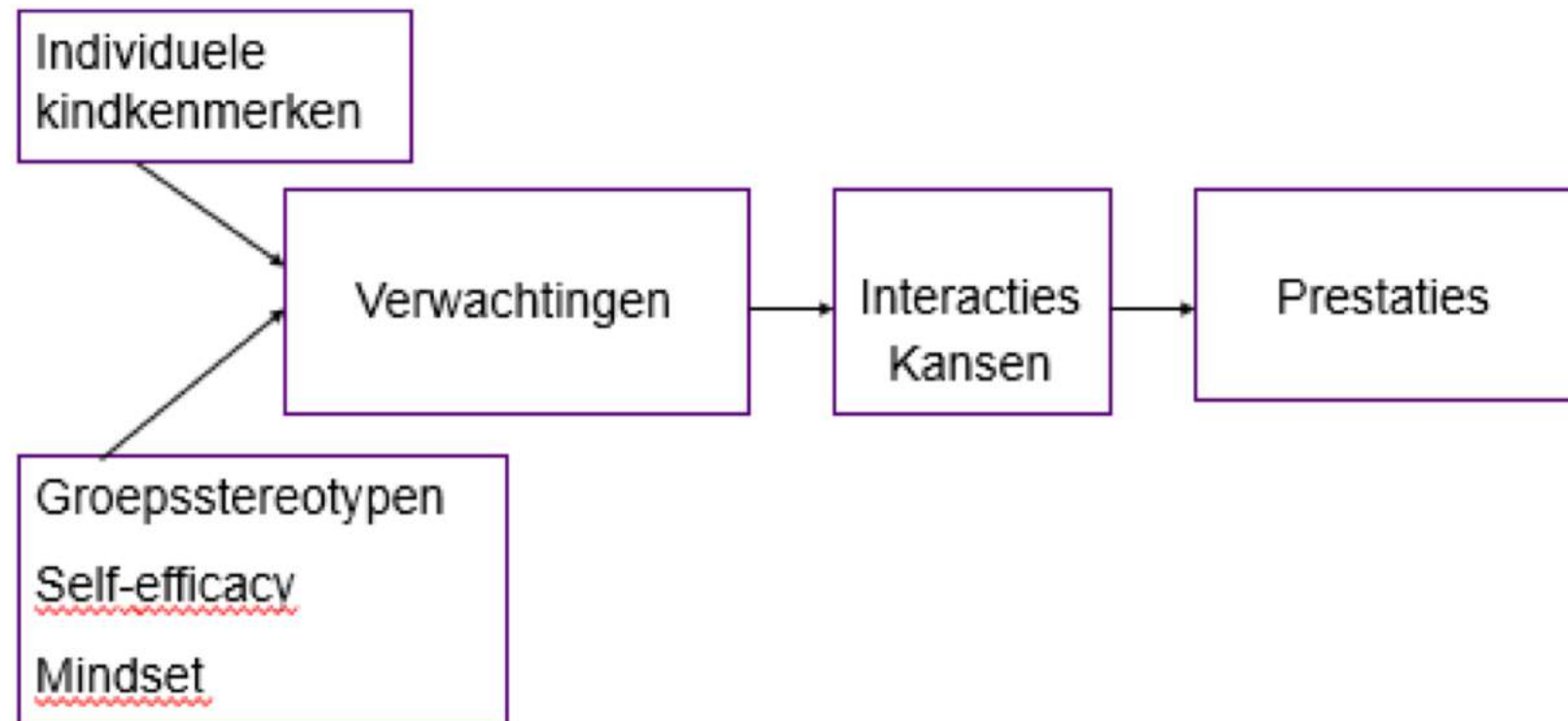
- Kansen(on)gelijkheid
- Onderwijsachterstandenbeleid / onderwijskansen
- Passend onderwijs
- Inclusief onderwijs
- Talentontwikkeling

Over wie hebben we het nu eigenlijk?

In alle gevallen spelen verwachtingen een belangrijke rol

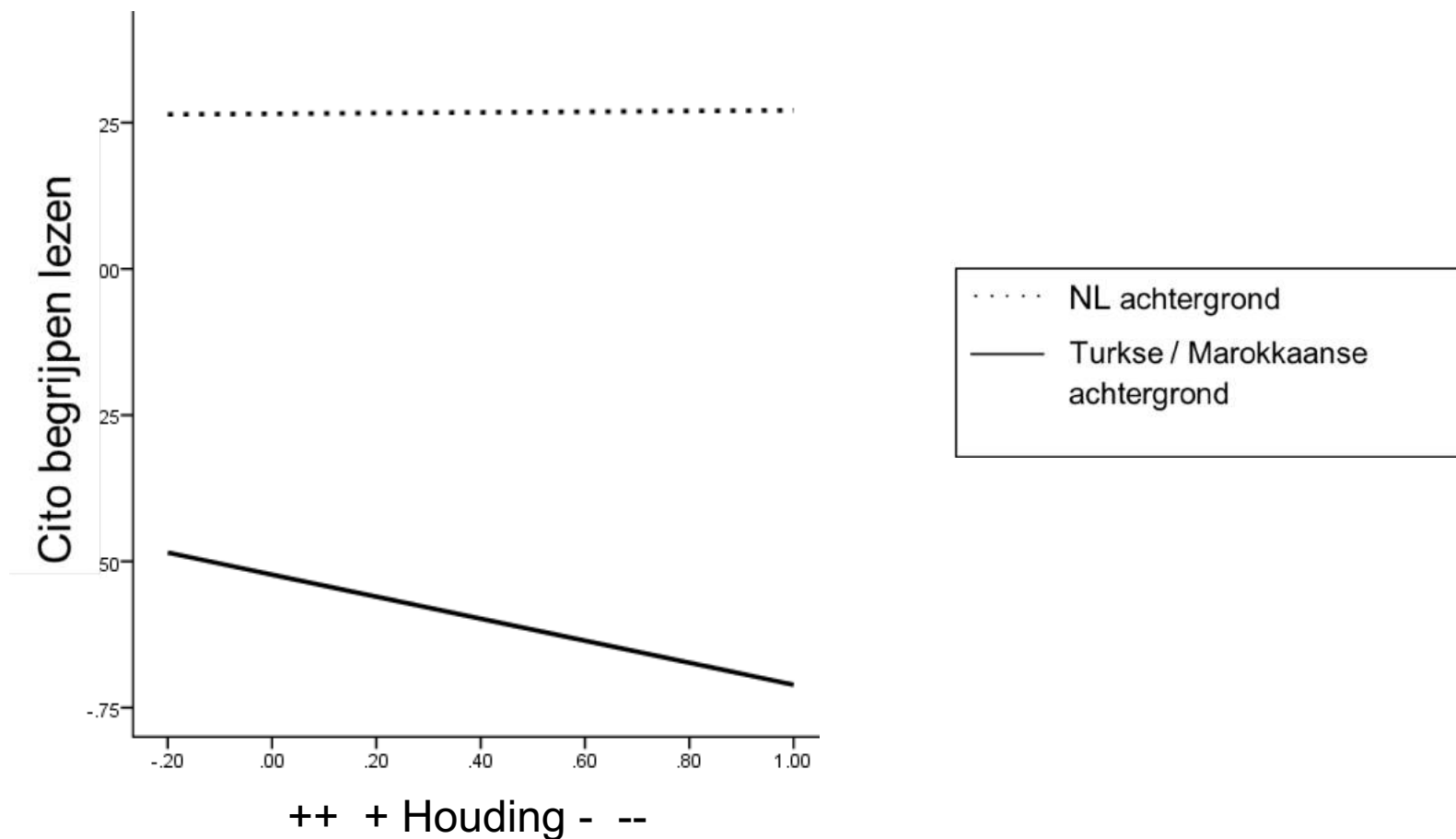
Leerkrachtverwachtingen

- Self-fulfilling prophecy effect: wat je verwacht, wordt waar
- Golem effect: wat je verwacht blijft zo

Relatie houding – verwachtingen – prestaties

(Van den Bergh et al., 2010)

Relatie impliciete vooroordelen - leerling

Auteur, jaar	Bevindingen
Hornstra et al., 2010	Hoe negatiever de houding t.a.v. dyslexie, hoe groter het verschil in Cito spelling scores.
Vezzali et al., 2012	Vooroordelen t.a.v. immigranten van leerlingen zijn beïnvloed door de vooroordelen van de favoriete leraar.
Peterson et al., 2016	Hoe positiever de houding t.a.v. de etniciteit van de leerling, hoe beter de leerlingen het doen op rekengebied.
Thomas, 2017	Vooroordeel dat science voor jongens is leidt tot groter verschil tussen het zelfbeeld en de intrinsieke motivatie tussen jongens en meisjes.
Carmona-Marquez et al., 2020	Hoe negatiever de houding van gymleraren t.a.v. overgewicht, hoe lager de mate van lichaamsbeweging van leerlingen.

Communicatie verwachtingen

- Verbaal
- Non-verbaal!

Nadruk op écht verhogen van verwachtingen

Communicatie van lage verwachtingen

- Korter wachten, antwoord zelf geven, sneller beurt doorgeven
- Minder vaak de beurt geven
- Weinig feedback na een beurt
- Onterechte / vage complimenten
- Kritiek op falen, successen minder prijzen
- Minder aandacht en minder interactie in de groep
- Een plaats geven verder weg
- Stellen van lagere eisen
- Meer monitoring en sturing bij zelfstandig werken
- Minder vriendelijke interacties
- Minder informatieve feedback
- Minder oogcontact en non-verbale interactie
- Minder gebruik van effectieve instructie methoden

(Rubie-Davies, 2014)

Verwachtingsvorming

Self-efficacy

Mindset

Collective
efficacy!

‘Hoge verwachtingsleraren’

- Flexibel en heterogeen groeperen
- Heldere leerdoelen, goede feedback
- Autonomie, zelfsturing en verantwoordelijkheid
- Focus op intrinsieke motivatie
- Positief klassenklimaat

(Rubie-Davies, 2015)

Vragen of discussiepunten?

L.vandenBergh@fontys.nl

www.waarderenvandiversiteit.nl

WERK MAKEN VAN GELIJKE KANSEN

PRAKTISCHE INZICHTEN UIT ONDERZOEK
VOOR LERAREN BASISONDERWIJS

LINDA VAN DEN BERGH, EDDIE DENESSEN & MONIQUE VOLMAN (RED.)

didactief
ONDERZOEK

Gratis download:

www.werkmakenvangelijkekansen.nl